

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
GERARD HOGAN
prezentate la 13 decembrie 2018¹

Cauza C-299/17

**VG Media Gesellschaft zur Verwertung der Urheber- und Leistungsschutzrechte von
Medienunternehmen mbH
împotriva
Google LLC, succesoarea în drepturi a Google Inc.**

[cerere de decizie preliminară formulată de Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania)]

„Trimitere preliminară – Apropierea legislațiilor – Directiva 98/34/CE – Proceduri pentru furnizarea de informații în domeniul reglementărilor tehnice și al normelor privind serviciile societății informaționale – Obligația statelor membre de a comunica Comisiei Europene orice proiect de reglementare tehnică – Inaplicabilitatea reglementărilor care pot fi calificate drept reglementări tehnice nenotifyate Comisiei – Dispoziție națională care interzice operatorilor comerciali de motoare de căutare și furnizorilor de servicii care editează conținut media să pună la dispoziția publicului publicații de presă, dispoziție care nu vizează în mod specific serviciile definite la litera în cauză – Normă tehnică – Dispoziție care nu vizează în mod specific serviciile societății informaționale”

1. În cazul în care un stat membru introduce noi dispoziții în legislația sa privind drepturile de autor, care prevăd că operatorii comerciali ai unui motor de căutare pe internet nu au dreptul să furnizeze fără o autorizație corespunzătoare fragmente² dintr-un anumit text, imagini și conținuturi video furnizate de editorii de presă, aceste dispoziții trebuie notificate Comisiei Europene în conformitate cu cerințele prevăzute la articolul 8 alineatul (1) din Directiva 98/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 iunie 1998 de stabilire a unei proceduri pentru furnizarea de informații în domeniul standardelor și reglementărilor tehnice și al normelor privind serviciile societății informaționale³, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2006/96/CE a Consiliului din 20 noiembrie 2006 de adaptare a anumitor directive în domeniul liberei circulații a mărfurilor, având în vedere aderarea Bulgariei și a României⁴ (denumită în continuare „Directiva 98/34”)?

2. Aceasta este în esență întrebarea adresată prin prezenta trimitere preliminară. Este acceptat faptul că legislația germană în cauză nu a fost notificată Comisiei. De asemenea, este clar că, în cazul în care notificarea a fost impusă de dispozițiile Directivei 98/34, instanța națională trebuie să refuze aplicarea reglementării naționale examinate chiar în cadrul unei proceduri care implică subiecți de drept privat, în așteptarea acestei notificări⁵. Problema fundamentală este, așadar, dacă dispozițiile Directivei 98/34 se aplică acestor noi dispoziții din Legea germană privind drepturile de autor.

¹ Limba originală: engleza.

² Altele decât cuvintele individuale sau fragmente foarte scurte de text: a se vedea mai jos, la punctul 9.

³ JO 1998, L 204, p. 37, Ediție specială, 13/vol. 23, p. 207.

⁴ JO 2006, L 363, p. 81, Ediție specială, 03/vol. 80, p. 71.

⁵ Hotărârea din 30 aprilie 1996, CIA Security International (C-194/94, EU:C:1996:172, punctul 44 și următoarele).

3. Cererea de trimitere preliminară a fost formulată în cadrul unui litigiu la Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania) între VG Media Gesellschaft zur Verwertung der Urheber- und Leistungsschutzrechte von Medienunternehmen mbH (denumită în continuare „VG Media”), un organism de gestiune colectivă autorizat în temeiul dreptului german să gestioneze drepturile de autor și drepturile conexe în numele, *inter alia*, a editorilor de presă, pe de o parte, și Google LLC (denumită în continuare „Google”), care operează motorul de căutare Google search în domeniile www.google.de și www.google.com și serviciul Google News, care poate fi accesat separat în Germania la adresele news.google.de sau news.google.com, pe de altă parte.

4. VG Media a introdus, în numele membrilor săi, o acțiune în despăgubire împotriva Google în ceea ce privește utilizarea de către aceasta din urmă, începând de la 1 august 2013, pentru propriile servicii, a unor fragmente de text, imagini și înregistrări video din presă și a conținutului media produse de membrii VG Media fără a plăti vreo remunerație.

5. La data de 1 august 2013, Republica Federală Germania a introdus un drept conex dreptului de autor pentru editorii de presă în temeiul articolelor 87f și 87h din Urheberrechtsgesetz (Legea privind drepturile de autor și drepturile conexe, denumită în continuare „UrhG”). Având în vedere că proiectul de act normativ în cauză nu a fost notificat Comisiei în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din Directiva 98/34 și că, astfel cum am arătat deja, sancțiunea pentru aceasta este inaplicabilitatea dispozițiilor legislative naționale, astfel încât ele nu pot fi opozabile particularilor în cazul în care nu a existat nicio notificare, Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) a adresat Curții două întrebări pentru a se stabili dacă dispozițiile din UrhG în cauză constituie, în conformitate cu articolul 1 alineatul (5) din Directiva 98/34, o „normă pentru servicii” și, prin urmare, o cerință de natură generală referitoare la inițierea și desfășurarea de servicii ale societății informaționale⁶, iar nu „norme care nu vizează în mod specific” aceste servicii⁷.

6. Instanța de trimitere a solicitat de asemenea o interpretare a noțiunii „reglementare tehnică” în sensul articolului 1 alineatul (11) din directiva amintită. Înainte de examinarea acestor întrebări, este necesar, în primul rând, să se stabilească legislația aplicabilă.

I. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

7. Articolul 1 alineatele (2), (5) și (11) din Directiva 98/34 prevede:

„În sensul prezentei directive, termenii utilizați au următoarele înțelesuri:

[...]

(2) «serviciu» - orice serviciu al societății informaționale, adică orice serviciu prestat în mod normal în scopul obținerii unei remunerații, la distanță, prin mijloace electronice și la solicitarea individuală a beneficiarului serviciului.

[...]

⁶ Astfel cum sunt definite la articolul 1 alineatul (2) din Directiva 98/34.

⁷ A se vedea articolul 1 alineatul (5) din Directiva 98/34.

(5) «norme pentru servicii», cerințe de natură generală referitoare la inițierea și desfășurarea activităților de prestări de servicii în sensul alineatului (2), în special prevederi referitoare la prestatorul de servicii, la servicii și la beneficiarul serviciilor, exclusiv normele care nu se referă în mod specific la serviciile definite la alineatul respectiv.[...]

În sensul acestei definiții:

- o normă este considerată ca fiind destinată în mod special serviciilor societății informaționale dacă, având în vedere expunerea de motive și partea dispozitivă, aceasta are ca scop și obiect specific, în totalitate sau în unele din dispozițiile sale, reglementarea acestor servicii într-o manieră explicită și direcționată,
- o normă nu este considerată ca fiind destinată în mod special serviciilor societății informaționale în cazul în care aduce atingere numai într-o manieră implicită sau în mod accidental unor asemenea servicii;
- [...]

(11) «reglementare tehnică» specificațiile tehnice sau alte cerințe sau norme cu privire la servicii, inclusiv dispozițiile administrative relevante, a căror respectare este obligatorie, *de jure* sau *de facto*, în cazul comercializării, prestării unui serviciu, stabilirii unui prestator de servicii sau utilizării într-un stat membru sau într-o parte semnificativă a acestuia, precum și actele cu putere de lege sau actele administrative ale statelor membre, cu excepția celor menționate la articolul 10, care interzic fabricarea, importul, comercializarea sau utilizarea unui produs sau care interzic prestarea sau utilizarea unui serviciu sau stabilirea în calitate de prestator de servicii.”

8. Articolul 8 alineatul (1) primul paragraf din Directiva 98/34 prevede:

„În conformitate cu articolul 10, Comisiei îi este comunicat, de îndată, de către statele membre orice proiect de reglementare tehnică, cu excepția situației în care acesta transpune integral textul unui standard internațional sau european, caz în care este suficientă informația referitoare la standardul în cauză; de asemenea, acestea înaintează Comisiei o expunere a motivelor care fac necesară adoptarea unei astfel de reglementări, în cazul în care acest lucru nu a fost clarificat suficient în proiectul de reglementare tehnică.”

B. Dreptul național

9. Articolul 87f din UrhG, intitulat „Editorii de ziare și reviste”, prevede:

„(1) Producătorul unei publicații de presă (editorul de ziare și reviste) are dreptul exclusiv să comunice public în scopuri comerciale publicațiile de presă sau părți din acestea, cu excepția cazului în care este vorba despre cuvinte individuale sau scurte fragmente de text. În cazul în care publicația de presă a fost realizată în cadrul unei întreprinderi, proprietarul întreprinderii este considerat producătorul acesteia.

(2) Publicația de presă constă în pregătirea editorială și tehnică a contribuțiilor jurnalistice în cadrul unei colecții publicate periodic pe orice suport, sub un singur titlu, care, în urma unei evaluări a tuturor circumstanțelor, poate fi considerat în mare măsură tipic pentru acea editură și care, în marea sa parte, nu servește scopuri care vizează propria publicitate. Contribuțiile jurnalistice sunt mai exact articole și ilustrații care au ca scop diseminarea informațiilor, formarea opiniilor sau divertismentul.”

10. Articolul 87g din UrhG, intitulat „Transferabilitate, durată și limitări”, prevede:

„(1) Dreptul editorilor de ziare și reviste în conformitate cu articolul 87f alineatul (1) prima teză este transferabil. Articolele 31 și 33 se aplică *mutatis mutandis*.

(2) Dreptul expiră la un an de la publicarea publicației de presă.

(3) Dreptul editorilor de ziare și reviste nu poate fi exercitat și susținut în detrimentul autorului sau al titularului unui drept conex dreptului de autor a cărui activitate sau obiect protejate în temeiul prezentei legi sunt cuprinse în publicația de presă.

(4) Punerea la dispoziția publicului a publicațiilor de presă sau ale unor părți din acestea este permisă în măsura în care acest lucru nu se realizează de către operatori comerciali de motoare de căutare sau de către furnizori comerciali de servicii, care prelucreză conținuturi de presă în mod similar. În rest, sunt aplicabile *mutatis mutandis* prevederile capitolului 6 din partea 1.”

11. Articolul 87h din UrhG, intitulat „Dreptul de participare a autorului”, prevede:

„Autorul are dreptul la o parte echitabilă din remunerație.”

II. Acțiunea principală și întrebările preliminare

12. VG Media încheie cu titularii drepturilor „Contractul de exercitare a drepturilor de televizare, de radiodifuzare și de editare”, prin care titularii îi transferă, cu titlu exclusiv, drepturile și acțiunile în justiție⁸ referitoare la publicațiile de presă produse de aceștia, în sensul articolului 87f alineatul (2) din UrhG.

13. Astfel cum s-a arătat mai sus, Google operează sub domeniile www.google.de și www.google.com cunoscutul motor de căutare pentru găsirea paginilor de internet (căutarea Google). După introducerea cuvântului de căutare și activarea funcției de căutare apare un text scurt sau un fragment de text cu o imagine de recunoaștere care are rolul de a permite utilizatorului să evalueze relevanța paginii de internet afișate pentru nevoile sale concrete de informații. Este vorba despre o combinație de cuvinte din pagina de internet afișată, formată din câteva cuvinte care sunt legate de cuvântul de căutare. Motorul de căutare conține în plus un meniu, cu ajutorul căruia utilizatorii pot accesa mai multe servicii de căutare specializate precum Google imagini, Google video și Google știri („News” în meniu). Totodată, Google operează serviciul Google News care poate fi accesat separat în Germania pe news.google.de sau pe news.google.com, în care afișează, sub forma unei reviste, știri dintr-un cerc limitat de surse de informare. În astfel de cazuri, fragmentele în cauză cuprind un scurt rezumat al paginii de internet, utilizând de multe ori frazele introductive. Prin intermediul serviciilor AdWords și AdSense, Google plasează contra cost anunțuri publicitare ale unor terți pe paginile de internet proprii sau pe paginile de internet ale terților.

14. Prin acțiunea introdusă la instanța de trimitere, VG Media obiectează față de utilizarea de către Google, pentru propriile servicii, a unor fragmente de text și de imagini din oferta membrilor săi, fără a plăti o remunerație pentru aceasta. Instanța de trimitere consideră că acțiunea formulată de VG Media este fondată cel puțin parțial, iar soluționarea litigiului cu care este sesizată depinde de măsura în care articolele 87f și 87g din UrhG sunt aplicabile, dat fiind că nu au fost notificate Comisiei în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din Directiva 98/34.

⁸ De care dispun în prezent, precum și cele pe care le vor dobândi pe durata contractului.

15. Această instanță consideră în special că soluționarea litigiului depinde de aspectul dacă articolul 87g alineatul (4) din UrhG [atunci când se coroborează cu articolul 87f alineatul (1) din UrhG] constituie mai curând o cerință de natură generală, în conformitate cu articolul 1 alineatul (5) din Directiva 98/34, pentru derularea unui serviciu al societății informaționale decât o normă care nu vizează în mod expres astfel de servicii.

16. În aceste condiții, Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) O reglementare națională care interzice exclusiv operatorilor comerciali de motoare de căutare și furnizorilor comerciali de servicii care editează conținuturi, dar nu și altor utilizatori care sunt de asemenea agenți economici, să pună la dispoziția publicului publicații de presă sau părți ale acestora (cu excepția unor cuvinte individuale și a unor scurte fragmente de text) reprezintă, potrivit articolului 1 alineatele (2) și (5) din Directiva [98/34], o reglementare care nu se referă în special la serviciile definite la acest alineat?

și, în cazul unui răspuns negativ:

2) O reglementare națională care interzice exclusiv operatorilor comerciali de motoare de căutare și furnizorilor comerciali de servicii care editează conținuturi, dar nu și altor utilizatori care sunt de asemenea agenți economici, să pună la dispoziția publicului publicații de presă sau părți ale acestora (cu excepția unor cuvinte individuale și a unor scurte fragmente de text) reprezintă o reglementare tehnică în sensul articolului 1 alineatul (11) din Directiva [98/34], mai precis o reglementare obligatorie care se referă la prestarea unui serviciu?”

III. Analiză

17. Este mai simplu să se dea un singur răspuns la cele două întrebări adresate de instanța de trimitere și propunem să urmăm această cale în prezentele concluzii.

A. Dacă amendamentele aduse UrhG sunt de natură să constituie o „reglementare tehnică” în sensul Directivei 98/34

18. Primul aspect pe care trebuie să îl examinăm este dacă o dispoziție, cum sunt amendamentele aduse UrhG, are calitatea de „reglementare tehnică” în sensul Directivei 98/34.

19. Este clar că noțiunea „reglementare tehnică” se extinde la patru categorii de măsuri, și anume: (i) „specificatia tehnică”, în sensul articolului 1 alineatul (3) din Directiva 98/34, (ii) „alte cerințe”, astfel cum sunt definite la articolul 1 alineatul (4) din directiva respectivă, (iii) „norme pentru servicii”, care sunt prevăzute la articolul 1 alineatul (5) din această directivă, și (iv) „actele cu putere de lege sau actele administrative ale statelor membre care interzic fabricarea, importul, comercializarea sau utilizarea unui produs sau care interzic prestarea sau utilizarea unui serviciu sau stabilirea în calitate de prestator de servicii”, în sensul articolului 1 alineatul (11) din această directivă⁹.

20. În primul rând, observăm că, potrivit unei jurisprudențe constante, este clar stabilit, desigur, faptul că dispozițiile naționale care se limitează la definirea condițiilor ce reglementează stabilirea sau prestarea de servicii de către întreprinderi, cum ar fi prevederile care condiționează exercitarea unei activități profesionale de obținerea prealabilă a unei autorizații, nu constituie reglementări tehnice în sensul articolului 1 alineatul (11) din Directiva 98/34¹⁰.

⁹ A se vedea de exemplu Hotărârea din 4 februarie 2016, Ince (C-336/14, EU:C:2016:72, punctul 70).

¹⁰ A se vedea în acest sens Hotărârea din 20 decembrie 2017, Falbert și alții (C-255/16, EU:C:2017:983, punctul 16 și jurisprudența citată).

21. În al doilea rând, este clar că nici măsurile care se limitează în esență la reproducerea sau la înlocuirea măsurilor tehnice existente care au fost deja notificate Comisiei nu intră sub incidența prezentei definiții¹¹.

22. Ar trebui subliniat însă că principalele elemente ale acestor dispoziții, în ceea ce privește această trimitere preliminară, sunt cele cuprinse la articolul 87g alineatul (4) din UrhG, întrucât efectul net al acestei măsuri este de a permite publicului să aibă acces la publicații de presă fără încălcarea drepturilor de autor¹², cu excepția cazului în care acest lucru se face fie de către operatorii comerciali ai motoarelor de căutare, fie de către operatorii comerciali care furnizează servicii care editează conținutul unor astfel de publicații¹³. Aceasta este dispoziția esențială a noii legi, deoarece restrânge sau restricționează efectiv furnizarea acestor servicii de către furnizorii de motoare de căutare pe internet (cum este Google), stipulând că aceste servicii constituie o încălcare a drepturilor de autor și expun prestatorul de servicii la posibilitatea emiterii unui ordin judecătoresc de suspendare sau la pretenții pecuniare¹⁴. După cum observă Landesgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) în cererea de decizie preliminară, efectul acestui amendament este că:

„[...] o punere la dispoziția publicului a publicațiilor de presă sau a unor părți din acestea este ilicită numai dacă este efectuată de către un operator comercial de motoare de căutare, de către un operator comercial de servicii de motoare de căutare sau de către un furnizor comercial de servicii care editează conținuturi în mod similar, dar rămâne licită dacă este efectuată de alți utilizatori, inclusiv alți agenți economici. Legea conferă titularului drepturilor conexe un drept de interdicere doar în raport cu operatorii comerciali de motoare de căutare sau cu furnizorii de servicii care editează conținuturi în mod similar, în timp ce acest drept nu există în cazul comunicării publice efectuate de către alți utilizatori, inclusiv agenți economici.”

23. Cu excepția dispozițiilor conexe de la articolul 87f alineatul (1), celelalte dispoziții din noul articol 87 literele (f)-(h) din UrhG ni se apar în mare măsură secundare sau accesorii la această dispoziție esențială și nu prezintă probleme semnificative în ceea ce privește conformitatea cu directiva.

24. În ceea ce ne privește, nu considerăm că articolul 87f alineatul (1) și articolul 87g alineatul (4) din UrhG pot fi considerate pur și simplu echivalentul unei condiții de exercitare a unei activități profesionale, cum ar fi o obligație de autorizare prealabilă. Astfel cum a subliniat instanța de trimitere, această modificare are în practică efectul că prestarea de servicii poate face obiectul unui ordin judecătoresc de interdicere sau al unei acțiuni în pretenții la inițiativa editorului de ziare sau reviste. Este adevărat, desigur, că operatorul motorului de căutare poate invoca o excepție de la dreptul de autor, însă numai în cazul în care publicarea este limitată fie la câteva cuvinte, fie la un scurt fragment.

¹¹ A se vedea în acest sens Hotărârea din 21 aprilie 2005, Lindberg (C-267/03, EU:C:2005:246, punctul 85).

¹² Rezultă din dosarul prezentat Curții, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, că dreptul conferit prin dispozițiile din UrhG în cauză este de fapt un drept conex dreptului de autor. Cu toate acestea, pentru simplificare, propunem să se facă referire la acesta în prezentele concluzii ca la un drept de autor.

¹³ În timp ce dreptul exclusiv acordat producătorului unui produs de presă în conformitate cu articolul 87f alineatul (1) din UrhG este foarte larg formulat, reiese clar din articolul 87g alineatul (4) din UrhG – care este redactat sub forma unei excepții – că acest drept exclusiv, în realitate, se referă sau se limitează la „operatorii comerciali ai motoarelor de căutare sau la operatorii comerciali de servicii care editează conținut”. Prin urmare, considerăm că afirmația Comisiei, potrivit căreia dreptul exclusiv se aplică *erga omnes* și punerea la dispoziție a publicațiilor de presă este „întotdeauna ilegală”, iar nu doar atunci când este efectuată de operatorii de motoare de căutare sau de operatorii de servicii care editează conținut, este în realitate foarte artificială când este privită în contextul aplicării Directivei 98/34. În timp ce articolul 87g alineatul (4) din UrhG este fără îndoială redactat ca o excepție de la dreptul exclusiv acordat la articolul 87f alineatul (1) din UrhG, efectul real al acestor dispoziții este acela că dreptul exclusiv se referă numai la serviciile menționate la articolul 87g alineatul (4) din UrhG. De asemenea, considerăm că observația VG Media și a guvernului spaniol conform căreia legislația germană în cauză nu are ca scop reglementarea ofertei de publicații de presă online, ci mai degrabă protejarea drepturilor editorilor nu este convingătoare din motivele indicate în altă parte în aceste concluzii.

¹⁴ Având în vedere drepturile acordate editorilor de ziare și reviste în baza dispozițiilor legale în cauză, respectarea normelor respective este *obligatorie* în ceea ce privește furnizarea de publicații de presă de către „operatorii comerciali ai motoarelor de căutare sau operatorii comerciali de servicii care editează conținutul”, astfel cum prevede articolul 1 alineatul (11) din Directiva 98/34.

25. Se poate remarca faptul că în hotărârea *Berlington Hungary și alții*¹⁵, Curtea a considerat că legislația maghiară care limitează organizarea anumitor jocuri de noroc în cazinouri constituie o „reglementare tehnică” în sensul articolului 1 alineatul (11) din Directiva 98/48 numai în măsura în care aceasta poate influența în mod semnificativ natura produselor sau comercializarea lor. Cu toate acestea, Curtea a susținut însă că interdicția de a exploata jocuri de tip slot machine în afara cazinourilor poate influența în mod semnificativ natura sau comercializarea produselor utilizate în acel context, care constituie bunuri ce pot intra sub incidența articolului 34 TFUE prin reducerea modalităților lor de exploatare¹⁶.

26. În cazul în care se aplică prin analogie acest raționament în speță, se poate de asemenea afirma că articolele 87f alineatul (1) și 87g alineatul (4) din *UrhG* ar putea afecta în mod semnificativ natura sau comercializarea acestor servicii de internet prin expunerea operatorilor de motoare de căutare fie la un ordin de interdicție, fie la o cerere de despăgubiri în cazul în care căutarea pe internet permite cititorului să acceseze mai mult decât câteva cuvinte sau un scurt fragment din publicația de presă în cauză. Este surprinzător că nu există o interdicție similară sau posibilitatea angajării răspunderii juridice în cazul altor membri ai publicului [inclusiv operatorii comerciali care nu se încadrează în excepția prevăzută la articolul 87g alineatul (4) din *UrhG*] care accesează sau utilizează această publicație de presă. O nouă măsură legislativă de acest tip poate în mod clar să afecteze furnizarea de servicii pentru publicații de presă, ceea ce ar putea atrage astfel aplicarea articolului 56 TFUE.

27. În aceste împrejurări, considerăm că articolul 87f alineatul (1) și articolul 87g alineatul (4) din *UrhG* constituie o reglementare tehnică în sensul articolului 1 alineatul (11) din Directiva 98/34.

28. Este adevărat că, după cum au observat reprezentanții mai multor părți în ședința din 24 octombrie 2018, dreptul conex drepturilor de autor conferit prin articolele 87f și 87h din *UrhG* intră sub incidența dreptului fundamental la protejarea proprietății intelectuale prevăzut la articolul 17 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”). Din dosarul prezentat Curții, ar reieși că *UrhG*, dar și dreptul Uniunii, în special Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală¹⁷, pun la dispoziția titularilor de drepturi o gamă largă de căi de atac - cum ar fi o acțiune în încetare și o acțiune în despăgubire - pentru asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală și, prin urmare, acestea sunt menite să asigure printre altele un nivel ridicat de protecție drepturilor de proprietate intelectuală.

29. Cu toate acestea, reiese clar din jurisprudența Curții că drepturile de proprietate intelectuală nu sunt absolute. Curtea a subliniat că astfel de drepturi exclusive și în special posibilitatea exercitării unor căi de atac, cum ar fi acțiunile în încetare, în scopul de a asigura protecția acestora pot aduce atingere drepturilor fundamentale ale altor persoane, cum ar fi dreptul la libertatea de a desfășura o activitate comercială, protejată prin articolul 16 din cartă, precum și dreptul la libertatea de informare protejată prin articolul 11 din cartă. Atunci când sunt în joc mai multe drepturi fundamentale protejate în temeiul legislației UE, trebuie găsit un just echilibru între aceste drepturi¹⁸. În orice caz, toate acestea nu înseamnă însă că o legislație care prevede drepturi de proprietate intelectuală nu poate constitui o reglementare tehnică în sensul Directivei 98/34.

30. În continuare, este necesar să se examineze totuși dacă cerințele prevăzute la articolul 1 alineatul (2) și la articolul 1 alineatul (5) din Directiva 98/34 sunt de asemenea îndeplinite.

15 Hotărârea din 11 iunie 2015 (C-98/14, EU:C:2015:386).

16 A se vedea punctele 98 și 99.

17 JO 2004, L 157, p. 45, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 56.

18 A se vedea în acest sens Hotărârea din 15 septembrie 2016, *McFadden* (C-484/14, EU:C:2016:689, punctele 81-84); a se vedea de asemenea Hotărârea din 16 iulie 2015, *Huawei Technologies* (C-170/13, EU:C:2015:477, punctele 57-59).

B. Dacă articolul 87f alineatul (1) și articolul 87g alineatul (4) din UrhG îndeplinesc cerințele prevăzute la articolul 1 alineatul (2) din Directiva 98/34

31. Este adevărat, desigur, că articolul 1 alineatul (2) din Directiva 98/34 prevede că noțiunea „reglementare tehnică” se aplică reglementărilor referitoare la cele ce sunt descrise drept servicii ale societății informaționale, și anume serviciile furnizate în schimbul unei remunerații¹⁹, la distanță, prin mijloace electronice și la solicitarea individuală a unui beneficiar al serviciilor. Această cerință este însă ușor de îndeplinit în cauza aflată pe rolul instanței de trimitere, care se referă la furnizarea de servicii de presă care sunt asigurate printre altele prin intermediul motoarelor de căutare pe internet²⁰. În orice caz, instanța de trimitere a precizat în decizia sa de a adresa întrebări preliminare Curții, din 8 mai 2017, că această condiție este îndeplinită.

C. Dacă articolul 87f alineatul (1) și articolul 87g alineatul (4) din UrhG vizează în mod special serviciile societății informaționale

32. O cerință suplimentară a Directivei 98/34 este ca norma în cauză să vizeze „în mod special” serviciile societății informaționale²¹. Astfel cum rezultă clar din articolul 1 alineatul (5) din Directiva 98/34, o măsură națională este considerată ca vizând în mod special astfel de servicii în acest sens dacă are ca scop și obiect specific, cel puțin în unele din dispozițiile sale, „reglementarea acestor servicii într-o manieră explicită și direcționată”²².

33. Cu toate acestea, nu se poate pune la îndoială că articolul 87g alineatul (4) din UrhG coroborat cu articolul 87f alineatul (1) din UrhG se aplică serviciilor societății informaționale și că norma în cauză se referă în realitate tocmai la aceste servicii.

34. Guvernul spaniol a arătat în observațiile sale că scopul dispozițiilor naționale în discuție este de a proteja drepturile conexe drepturilor de autor ale editorilor de ziare și reviste, iar nu să reglementeze în vreun mod serviciile societății informaționale. În opinia noastră, faptul că dispozițiile legislative naționale în cauză conferă drepturi de proprietate intelectuală unor astfel de editori nu demonstrează în sine că asemenea prevederi nu urmăresc să reglementeze, în orice mod sau doar incidental, servicii ale societății informaționale. Astfel, Comisia a arătat în observațiile sale că drepturile de proprietate intelectuală nu exced domeniului de aplicare al Directivei 98/34. Din Hotărârea Schwibbert²³ reiese că dispozițiile legislației naționale privind proprietatea intelectuală pot constitui o „reglementare tehnică”, care face obiectul unei notificări potrivit articolului 8 alineatul (1) din Directiva 98/34.

¹⁹ Din cuprinsul punctelor 26-30 din Hotărârea din 11 septembrie 2014, Papasavvas (C-291/13, EU:C:2014:2209), reiese clar că noțiunea „servicii ale societății informaționale”, în sensul articolului 1 alineatul (2) din Directiva 98/34, include prestarea de servicii online ale societății informaționale pentru care furnizorul de servicii este remunerat, dar nu de către destinatarul acestora, ci prin venitul generat de exemplu prin reclamele inserate pe un site internet.

²⁰ Guvernul portughez consideră că textul articolului 87g alineatul (4) din UrhG nu îndeplinește două dintre cerințele impuse de articolul 1 alineatul (2) din Directiva 98/34, și anume că serviciul trebuie furnizat în mod normal contra unei remunerații și la solicitarea individuală a unui beneficiar al serviciilor.

²¹ Deși Comisia acceptă că punerea la dispoziție de către operatorii comerciali ai motoarelor de căutare pe internet de publicații de presă sau de părți ale acestora este un serviciu al societății informaționale, aceasta consideră că termenii „operatori comerciali de servicii care editează conținutul” se pot referi nu doar la serviciile online, ci și la serviciile offline.

²² A se vedea Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza Uber France (C-320/16, EU:C:2017:511, punctele 23 și 24). În concluziile prezentate în cauza menționată, avocatul general Szpunar a afirmat că „nu orice dispoziție care privește, indiferent în ce mod, serviciile societății informaționale intră automat în categoria reglementărilor tehnice. Astfel, Directiva 98/34 revizuită distinge, printre diferitele categorii de reglementări tehnice, normele pentru servicii, precizându-se faptul că numai serviciile societății informaționale sunt vizate. Potrivit definiției care figurează la articolul 1 alineatul (5) din această directivă, o normă pentru servicii este o cerință de natură generală referitoare la inițierea și desfășurarea activităților de prestări de servicii. Pentru a putea califica drept reglementare tehnică o astfel de cerință, este necesar ca aceasta să aibă ca scop și obiect specific reglementarea acestor servicii într-o manieră explicită și direcționată. În schimb, sunt excluse normele care aduc atingere acestor servicii numai într-o manieră implicită sau în mod accidental”.

²³ Hotărârea din 8 noiembrie 2007 (C-20/05, EU:C:2007:652).

35. Guvernul elen consideră că obligația de notificare a unui drept conex drepturilor de autor, cum ar fi dreptul conferit editorilor de presă prin UrhG, constituie în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din Directiva 98/34 o formalitate care contravine articolului 5 alineatul (2) din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice (Actul de la Paris din anul 1971) (denumită în continuare „Convenția de la Berna”), articolului 9 din Acordul privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală (denumit în continuare „Acordul TRIPS”) și articolului 3 din Tratatul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (denumit în continuare OMPI) privind drepturile de autor (1996).

36. În ceea ce ne privește, considerăm că aceste argumente sunt neconvingătoare. În timp ce nerespectarea de către un stat membru a obligației de a notifica un proiect de reglementare tehnică în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) al Directivei 98/34 poate conduce la inaplicabilitatea acesteia, obligația de notificare prealabilă este impusă mai curând statelor membre decât titularilor individuali de drepturi și orice analogie cu interdicția impunerii unei formalități în cazul beneficiarii și exercitării de drepturi ni se pare foarte artificială. În plus, nu există nicio excludere *ex ante* a normelor privind drepturile de autor din domeniul de aplicare al obligațiilor de notificare prevăzute de Directiva 98/34, iar această situație contrastează cu modul în care, de exemplu, norme privind furnizarea de servicii de telecomunicații și servicii financiare sunt excluse în mod expres de articolul 1 alineatul (5) din Directiva 98/34.

37. Aceste dispoziții relevante ale UrhG se aplică în mod evident atât serviciilor online furnizate de către operatori ai motoarelor de căutare pe internet (cum este Google), cât și serviciilor separate furnizate de alți operatori care pun la dispoziție publicații de presă. În acest din urmă caz, presupunem că este posibil ca furnizorul de servicii de presă (care, de exemplu, ar putea rezuma un comentariu al presei în legătură cu un anumit subiect sau cu o entitate ori o persoană fizică, în schimbul unei remunerații) să continue să facă acest lucru offline. De altfel, în ședința care a avut loc la 24 octombrie 2018, reprezentantul guvernului german a confirmat că furnizarea acestui din urmă tip de servicii de către alți operatori nu este uzuală și nu a reprezentat principalul punct de interes al acestei modificări legislative.

38. Domeniul de aplicare și impactul legislației trebuie desigur să fie abordate într-un mod realist având în vedere împrejurările actuale. În opinia noastră, este clar²⁴ că scopul și obiectul principale²⁵ ale acestor modificări legislative a fost de a preîntâmpina impactul motoarelor de căutare pe internet, dat fiind că conținutul media este din ce în ce mai citit și accesat online, și de a prevedea o regulă specială privind drepturile de autor în ceea ce privește furnizarea de servicii online în raport cu publicațiile de presă de către operatorii unor astfel de motoare de căutare. În consecință, chiar dacă există încă operatori de servicii comerciale care prestează astfel de servicii offline, aceștia par a fi departe de a fi principala preocupare a legiuitorului german. Deși este, în cele din urmă, de competența instanței de trimitere să verifice acest aspect, el pare să fie cel puțin implicat în interpretarea sa privind UrhG.

24 Sub rezerva verificării de către instanța de trimitere.

25 A se vedea prin analogie Hotărârea din 20 decembrie 2017, Asociación Profesional Elite Taxi (C-434/15, EU:C:2017:981, punctul 40), precum și Hotărârea din 10 aprilie 2018, Uber France (C-320/16, EU:C:2018:221, punctul 22), în care Curtea a constatat că „componenta principală” a unui serviciu care combina un „serviciu al societății informaționale” cu un serviciu de transport era serviciul de transport. În opinia noastră, același exercițiu poate fi efectuat în ceea ce privește reglementarea de față. Dat fiind că o legislație poate avea o serie de obiective și trebuie să fie adaptată pentru a îndeplini o serie de cerințe specifice și de interese, considerăm că, în contextul cerinței de notificare prealabilă impuse de articolul 8 alineatul (1) din Directiva 98/34, este imperativ să se stabilească *scopul și obiectul principal sau componenta principală* ale legislației naționale sau ale respectivei dispoziții, în caz contrar, includerea unor servicii care nu prezintă o importanță majoră din punctul de vedere de exemplu al volumului sau valorii ar putea conduce la concluzia greșită că serviciile care sunt în realitate reglementate nu ar fi „servicii ale societății informaționale”. Includerea în legislație a unor servicii destul de puțin importante care nu sunt comercializate online împreună cu servicii ale societății informaționale ar putea duce la subminarea scopului Directivei 98/34.

39. Prin urmare, în acest sens dispozițiile pertinente ale UrhG vizează „în mod special” furnizarea de servicii ale societății informaționale în condițiile prevăzute la articolul 1 alineatul (5) din Directiva 98/34, întrucât în realitate această modificare a legislației germane privind drepturile de autor este concepută pentru a reglementa astfel de servicii într-o manieră „explicită și direcționată”²⁶.

40. Această concluzie este, în opinia noastră, susținută de Hotărârea Curții Falbert și alții²⁷. În acea cauză, pârâții erau editorii unui ziar danez care au organizat publicarea în acest ziar, precum și pe site-ul internet al ziarului, de anunțuri publicitare provenind de la societăți de pariuri care oferă servicii de jocuri și pariuri din Danemarca, fără ca aceste societăți să dețină licență. Întâmplător, legislația daneză nu făcea în mod expres distincție între serviciile prestate offline și cele furnizate online. Însă acest argument nu a fost considerat de Curte decisiv pentru problema dacă legea viza în mod special serviciile societății informaționale. Articolul 1 alineatul (5) din Directiva 98/34 nu impune ca scopul și obiectul specifice ale *tuturor* normelor în cauză să fie cele de a reglementa serviciile societății informaționale, „este suficient ca respectiva normă să urmărească acest scop sau acest obiect în anumite dispoziții ale sale”²⁸. Acest lucru este în egală măsură valabil în cazul de față.

41. Admitem desigur, după cum au subliniat reprezentanții mai multor părți în ședință, că reglementarea în cauză a fost adoptată cu scopul de a consolida drepturile de proprietate intelectuală ale editorilor de presă și, prin extensie, pentru a promova atât diversitatea mijloacelor de comunicare în masă, cât și libertatea presei. Omniprezența internetului și accesul generalizat la calculatoarele personale și la telefoanele inteligente au făcut ca, în decurs de o jumătate de generație, anumite practici de consum consacrate în ceea ce privește consumul de produse media – nu în ultimul rând cumpărarea propriu-zisă a ziarelor – să se schimbe dramatic.

42. În consecință, legiuitorii din fiecare stat membru au avut, *în principiu*, dreptul de a acționa față de aceste schimbări ale obiceiurilor de consum. Presa liberă și dinamică face parte din seva democrației care reprezintă, după cum confirmă și articolul 2 TUE, piatra de temelie a Uniunii și a statelor sale membre. Este destul de nerealist să pretindem un jurnalism de înaltă calitate și diversificat, care respectă cele mai înalte standarde de etică în mass-media și adevărul, dacă ziarele și alte mijloace media nu se bucură de un flux de venituri durabile. Ar fi penibil și naiv să nu recunoaștem că modelul tradițional al ziarelor în întreaga Uniune – vânzări și publicitate – a fost subminat în ultimii douăzeci de ani de preferința consumatorilor pentru lecturarea ziarelor online, care, la rândul său, a fost facilitată de apariția unor motoare de căutare puternice precum cel operat de pârâtă.

43. Însă nimic din toate acestea nu înseamnă că un stat membru este îndreptățit să eludeze cerințele în materie de notificare prevăzute de Directiva 98/34. Nici faptul că notificarea unei astfel de propuneri legislative este impusă de directivă nu implică în sine că proiectul de lege este în mod necesar neconform sau criticabil din punctul de vedere al pieței interne. Dimpotrivă, ceea ce urmărește articolul 8 alineatul (1) din Directiva 98/34 este să se aducă propunerea la cunoștința Comisiei (și, prin extensie, a celorlalte state membre) și să se ia considerare, într-o fază inițială, posibilele implicații ale acesteia pentru funcționarea pieței interne. Acesta este în esență motivul pentru care Curtea a afirmat atât de frecvent după Hotărârea CIA Security International²⁹ că neîndeplinirea obligației de notificare are drept consecință neaplicarea dispozițiilor relevante ale legislației naționale adoptate cu încălcarea acestei obligații de instanțele naționale în procedurile pendinte.

26 Prin urmare, nu suntem de acord cu argumentul guvernului german conform căruia dispozițiile UrhG în cauză nu au un impact direct asupra furnizării unor servicii sau furnizării transfrontaliere de servicii. Guvernul german consideră că aceste dispoziții sunt doar condiții generale referitoare la furnizarea de servicii care nu intră sub incidența articolului 1 alineatul (5) din Directiva 98/34. Potrivit guvernului german, dispozițiile în cauză afectează doar accesul la date al motoarelor de căutare și al agregatorilor de date, pentru indexarea cercetării lor.

27 Hotărârea din 20 decembrie 2017 (C-255/16, EU:C:2017:983).

28 Hotărârea din 20 decembrie 2017, Falbert și alții (C-255/16, EU:C:2017:983, punctul 32).

29 Hotărârea din 30 aprilie 1996 (C-194/94, EU:C:1996:172).

44. În concluzie, în opinia noastră, pentru motivele pe care tocmai le-am expus, articolul 87f alineatul (1) și articolul 87g alineatul (4) din UrhG constituie o reglementare tehnică care vizează în mod specific un anumit serviciu al societății informaționale, și anume, în speță, furnizarea de publicații de presă prin utilizarea motoarelor de căutare pe internet, întrunind astfel cerințele care se regăsesc în definițiile acestor termeni de la articolul 1 alineatul (2), de la articolul 1 alineatul (5) și de la articolul 1 alineatul (11) din Directiva 98/34.

45. Întrucât aceste dispoziții naționale nu au fost notificate Comisiei în modalitatea prevăzută la articolul 8 alineatul (1) din Directiva 98/34, rezultă că Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) trebuie, în conformitate cu jurisprudența constantă a Curții, să refuze aplicarea articolului 87f alineatul (1) și a articolului 87g alineatul (4) din UrhG în procedura aflată pe rolul său.

IV. Concluzie

46. Propunem, așadar, Curții să răspundă celor două întrebări preliminare adresate de Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania) după cum urmează:

„Articolul 1 alineatele (2) și (5) din Directiva 98/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 iunie 1998 de stabilire a unei proceduri pentru furnizarea de informații în domeniul standardelor și reglementărilor tehnice și al normelor privind serviciile societății informaționale, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2006/96/CE a Consiliului din 20 noiembrie 2006 de adaptare a anumitor directive în domeniul liberei circulații a mărfurilor, având în vedere aderarea Bulgariei și a României, trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, care interzice exclusiv operatorilor comerciali de motoare de căutare și furnizorilor comerciali de servicii care editează conținuturi, dar nu și altor utilizatori care sunt de asemenea agenți economici, să pună la dispoziția publicului publicații de presă sau părți ale acestora (cu excepția unor cuvinte individuale și a unor scurte fragmente de text) constituie norme care vizează în mod specific serviciile societății informaționale. Articolul 1 alineatul (11) din Directiva 98/34 trebuie interpretat în sensul că dispozițiile naționale precum cele în discuție în litigiul principal reprezintă o reglementare tehnică în sensul acestei dispoziții, supusă obligației de notificare în temeiul articolului 8 alineatul (1) din directiva menționată.”